

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu „Unie rovnosti: Akční plán EU proti rasismu na období 2020–2025“

[COM(2020) 565 final]

(2021/C 286/21)

Zpravodaj: **Cristian PÎRVULESCU**

Žádost o vypracování stanoviska	Evropská komise, 27.11.2020
Právní základ	Článek 304 Smlouvy o fungování Evropské unie
Rozhodnutí předsednictva	1.12.2020
Odpovědná sekce	Zaměstnanost, sociální věci, občanství
Přijato v sekci	16.04.2021
Přijato na plenárním zasedání	27.4.2021
Plenární zasedání č.	560
Výsledek hlasování	
(pro/proti/zdrželi se hlasování)	192/2/9

1. Závěry a doporučení

1.1. EHSV vítá akční plán EU proti rasismu na období 2020–2025 předložený Evropskou komisí a doufá, že pomůže jak orgánům EU, tak orgánům členských států obnovit jejich úsilí v rámci boje proti rasismu a jiným formám strukturální diskriminace.

1.2. Tento plán je relevantní a vhodně načasovaný. V souvislosti s epidemiologickou krizí způsobenou onemocněním COVID-19 vznikly nové výzvy v oblasti začleňování a podpory rozmanitosti. Již marginalizované skupiny, k nimž patří například migranti, čelí zásadním zdravotním, sociálním a ekonomickým těžkostem. V časech krize se diskriminační postoje a činy stávají stále rozšířenějšími.

1.3. I před krizí COVID-19 se situace menšin a zranitelných skupin v EU zhoršovala. Rozšířily se protimigrantské postoje, které propagují představitelé a strany podněcující protimuslimské, protiafrické a protiasijské smýšlení, a to s cílem mobilizovat voliče. Historické menšiny, jako jsou například Romové, se stále častěji stávají terčem rasově motivované nenávisti. Židovská populace v Evropě je stále méně v bezpečí, což vyvolává bolestné vzpomínky na krutý antisemitismus, který tento kontinent sužoval před druhou světovou válkou.

1.4. V těchto souvislostech má plán za cíl zefektivnit legislativní, politické a rozpočtové kroky. Ačkoli plán sdružuje všechny dostupné nástroje, místy mu schází ambice a historická hloubka. Jeho přístup je příliš zdrženlivý, přestože se situace v terénu velmi rychle zhoršuje. EHSV by rád zdůraznil, že přijímání opatření na evropské úrovni v boji proti diskriminaci, rasismu, xenofobii a dalším projevům nesnášenlivosti představuje povinnost, která je jasně zakotvena v základních listinách EU. Nemá volitelný charakter a rozdělení povinností mezi EU a vnitrostátní orgány by nemělo být důvodem pro lhostejnost nebo nečinnost. Zvláštní otázkou je, jak přesvědčit všechny členské státy EU, aby se do tohoto úsilí zapojily a zajistily aktivní spolupráci různých orgánů, institucí a organizací na vnitrostátní úrovni.

1.5. EHSV podporuje navržení nových právních předpisů k posílení úlohy vnitrostátních orgánů pro rovné zacházení.

1.6. EHSV rovněž vybízí Radu, aby přijala návrh Komise z roku 2008 na zavedení rovného zacházení s osobami bez ohledu na náboženské vyznání nebo přesvědčení, zdravotní postižení, věk nebo sexuální orientaci.

1.7. Je třeba komplexně zhodnotit provádění rámcového rozhodnutí o boji proti rasismu a xenofobii prostřednictvím trestního práva, což je klíčový legislativní akt.

1.8. Tradiční veřejný prostor je ve stále větší míře nahrazován on-line prostorem, jež také někteří představitelé, skupiny a organizace využívají k tomu, aby propagovali rasistické a diskriminační postoje. Při navrhování politik a postupů by měla být věnována větší pozornost organizovanému šíření nenávislných výroků a náležitému řešení této otázky.

1.9. V posledním desetiletí jsme bohužel byli svědky toho, že značný počet skupin a organizací začal otevřeně zastávat názory, využívat symboly a přebírat kroky, jež mají původ v evropském meziválečném fašismu. V poslední dekádě se tyto skupiny a organizace přesunuly z naprostých okrajů veřejné sféry až do jejího centra, a to mimo jiné prostřednictvím mobilizace na internetu. Pobídl je k tomu i politický vývoj mimo Evropu – vlády velkých států zaujímající nacionalistické a konzervativní postoje ve vnitřní i vnější politice. Na tuto novou mobilizaci je zapotřebí náležitě reagovat, a to nejen prostřednictvím legislativních a represivních opatření, na která by již mohlo být pozdě, ale prostřednictvím přímých a rozhodných kroků řešících základní příčiny pravicové radikalizace.

1.10. EHSV vítá akční plán evropského pilíře sociálních práv, který předložila Komise, a doufá, že důrazně podpoří rovnost na trhu práce, a to i pro osoby menšinového rasového nebo etnického původu. Doufá rovněž, že orgány EU a členské státy dodrží sociální závazky i v obtížné hospodářské situaci způsobené epidemií COVID-19.

1.11. EHSV se zájmem očekává komplexní strategii pro práva dítěte, kterou hodlá Komise předložit v roce 2021. Doufá, že tato strategie bude zahrnovat opatření pro potlačování rasismu a diskriminace, ale bude též propojena s politikami a zdroji, jež by mohly zmírnit negativní dopady epidemie a vzniklých narušení.

1.12. Je zapotřebí komplexně přehodnotit politiku EU i členských států v oblasti veřejného zdraví s cílem zajistit přístup k vysoce kvalitním službám pro všechny občany, zejména ty pocházející ze zranitelných a menšinových skupin. To zahrnuje lepší financování služeb, rozvoj infrastruktury v oblasti veřejného zdraví ve všech regionech, zejména v chudších oblastech, rozvoj služeb základní zdravotní péče a zaměření poskytování služeb na potřeby a práva pacientů. Zvláštní pozornost je třeba věnovat právům, důstojnosti a dobrým životním podmínkám starších občanů, kteří jsou během pandemie COVID-19 izolováni od okolního světa v pečovatelských domech.

1.13. Historické kořeny rasismu by měly být předmětem nového zájmu a nových opatření, především v oblasti vzdělávání. Měly by být vytvořeny nové vzdělávací programy a učebnice a s podporou EU organizovány školicí programy pro učitele a pedagogy. Mezioborový přístup ke společné evropské historii a dědictví by měl být propagován na sekundárním i terciárním stupni vzdělávání.

1.14. EHSV se připojuje ke Komisi a vyzývá všechny členské státy, aby vypracovaly a přijaly národní akční plány proti rasismu a rasové diskriminaci. Pouze asi polovina členských států takové plány má, což dokládá, že vlády členských států vykazují různou míru zájmu a odhodlání. EHSV se zájmem očekává určení společných hlavních zásad pro národní akční plány, jež má být provedeno v roce 2021, a je připraven k této činnosti přispět.

1.15. EHSV doufá, že budou dále posílena opatření přijímaná obchodními organizacemi a jednotlivými podniky s cílem vytvořit a udržovat inkluzivní pracovní prostředí pro zaměstnance bez ohledu na pohlaví, rasový nebo etnický původ, náboženské vyznání, věk, zdravotní postižení nebo sexuální orientaci. Inkluzivní pracovní prostředí by také mělo zahrnovat skutečný sociální dialog a výrazné zastoupení zaměstnanců. EHSV se zájmem očekává měsíc Evropských chart diversity v květnu 2021 a spuštění souboru on-line nástrojů, který podnikům pomůže posoudit jejich vnitřní diverzitu a strategie diversity.

1.16. Zdá se, že jsou opatření k boji proti rasismu a diskriminaci velkoryse financována. Jsou na ně vyčleňovány prostředky z víceletého finančního rámce (VFR), nového programu Občané, rovnost, práva a hodnoty, programu Horizont Evropa a nového Nástroje pro oživení a odolnost. Podle obecného hodnocení dosavadních kroků mají vlády členských států zjevně jen malý zájem o to získat přístup k různým zdrojům a podílet se na potírání rasismu a diskriminace. EHSV je toho názoru, že samotné vyčlenění rozpočtových prostředků nestačí a měl by být zaveden systém pobídek.

1.17. EHSV vítá záměr Komise spolupracovat s evropskými politickými stranami, Evropskou sítí pro spolupráci v oblasti voleb, občanskou společností a akademickou sférou s cílem zlepšit účast v rámci Akčního plánu pro evropskou demokracii. EHSV je připraven k těmto činnostem přispět a poskytnout vlastní perspektivu a odborné znalosti.

1.18. EHSV vyzývá Komisi, aby lépe provázala různé plány, u kterých se cíle a nástroje značně překrývají. Doporučuje integrovat plán proti rasismu, strategii pro provádění Listiny základních práv, akční plán pro demokracii a zprávu o právním státu. Každý z těchto plánů sice spadá do odlišné oblasti politiky, zároveň je ale třeba identifikovat jejich společné prvky a synergie.

1.19. Jedním z pilířů účinných politik v oblasti demokracie, právního státu a ochrany lidských práv je aktivní, dobře organizovaná a průbojná občanská společnost, jež se zapojuje na všech úrovních – místní, regionální, celostátní i evropské. Proto EHSV vyzývá Komisi, aby vypracovala komplexní strategii pro evropskou občanskou společnost, jež by jí pomohla plnit její poslání v rámci demokracie.

2. Obecné připomínky

2.1. *Jak bojovat proti rasismu a rasové diskriminaci prostřednictvím právních předpisů: přezkum a další kroky*

2.1.1. EHSV vyzývá Komisi, aby co nejdříve provedla důkladné posouzení stávajícího právního rámce. Sledování toho, jak jsou prováděny a uplatňovány právní předpisy EU, má pro zajištění účinných opatření proti diskriminaci stěžejní význam. EHSV vybízí Komisi, aby při tomto posouzení zohlednila také postoje organizací občanské společnosti, sociálních partnerů a komunitních skupin v první linii i vnitrostátních orgánů pro rovné zacházení. Měly by být rovněž zapojeny organizace pracující přímo se skupinami, jichž se problém dotýká.

2.1.2. EHSV se zájmem očekává monitorovací zprávu o provádění směrnice o rasové rovnosti, jež by měla být předložena v roce 2021, a vítá možné zaměření na regulaci vymáhání práva. Vyzývá rovněž Komisi, aby v případech, kdy je to nutné, proaktivně využívala řízení o nesplnění povinnosti.

2.1.3. EHSV podporuje navržení nových právních předpisů k posílení úlohy vnitrostátních orgánů pro rovné zacházení. Je politováníhodné, že takto důležité orgány, jež odpovídají za poskytování nezávislé pomoci obětem diskriminace, podporují rovnost, provádí nezávislé průzkumy a vydávají nezávislé zprávy a doporučení, mají natolik odlišné pravomoci a úkoly. Je naprosto nezbytné přehodnotit a dále posílit jejich úlohu.

2.1.4. EHSV rovněž vybízí Radu, aby přijala návrh Komise z roku 2008 na zavedení rovného zacházení s osobami bez ohledu na náboženské vyznání nebo přesvědčení, zdravotní postižení, věk nebo sexuální orientaci⁽¹⁾.

2.1.5. Je třeba komplexně zhodnotit provádění rámcového rozhodnutí o boji proti rasismu a xenofobii prostřednictvím trestního práva⁽²⁾, což je klíčový legislativní akt. Jak je uvedeno v návrhu, ohledně toho, do jaké míry vnitrostátní trestní zákoníky správně kriminalizují nenávistné výroky a trestné činy z nenávisti, existují vážné obavy, jež sdílí i Komise.

2.1.6. Zvláště znepokojivé je šíření nenávistných výroků v on-line prostoru⁽³⁾. Ačkoli rámcové rozhodnutí vyžaduje, aby členské státy kriminalizovaly veřejné podněcování k násilí nebo nenávisti na základě barvy pleti, náboženského vyznání, původu nebo národnostního či rasového či etnického původu, v uplatňování tohoto pravidla v praxi existují výrazné nedostatky. Vnitrostátní orgány musejí zohlednit princip svobody projevu a podrobněji vymezit obsah protiprávního on-line jednání. Zároveň musejí spolupracovat s platformami informačních technologií za účelem regulace přístupu a stanovení jasnějších pravidel moderování a odstraňování obsahu. V tomto ohledu došlo k pokroku směrem k dobrovolnému dodržování pravidel ze strany poskytovatelů platforem a odstraňování protiprávního obsahu. Je však nutné vyvíjet nepřetržitě úsilí, abychom udrželi krok s vývojem v on-line prostoru.

(1) COM(2008) 426 final.

(2) Úř. věst. L 328, 6.12.2008, s. 55.

(3) On-line prostor je také stále častěji využíván státy uplatňujícími nekonvenční strategie k ovlivnění veřejného mínění.

2.1.7. On-line prostor se ve stále větší míře stává náhradou tradičního veřejného prostoru. Odehrává se v něm většina společenských interakcí za účelem různých potřeb a s různými záměry, od nakupování zboží a služeb, zábavy, získávání informací, vzdělávání, kulturního vyžití až po občanskou a politickou mobilizaci. Je to rozsáhlý prostor, v němž vývoj technologií a služeb posouvá hranice navazování kontaktů a komunikace. Je to rovněž oblíbený prostor politických představitelů, skupin a organizací, kteří prostřednictvím něho propagují své hodnoty a ideologie, komunikují s veřejností a mobilizují k akci (*). Někteří z nich staví do středu své politické činnosti a mobilizace rasistické a diskriminační postoje. Při navrhování politik a postupů by měla být věnována větší pozornost organizovanému šíření nenávistných výroků a náležitému řešení této otázky.

2.1.8. V posledním desetiletí jsme bohužel byli svědky toho, že značný počet skupin a organizací začal otevřeně zastávat názory, využívat symboly a přebírat kroky, jež mají původ v evropském meziválečném fašismu. Patří mezi ně strany ve vnitrostátních parlamentech, mimoparlamentní strany, politické hnutí a milice, které všechny staví na politické kultuře nenávisti a diskriminace. V poslední dekádě se tyto skupiny a organizace přesunuly z naprostých okrajů veřejné sféry až do jejího centra, a to mimo jiné prostřednictvím mobilizace na internetu. Pobídl je k tomu i politický vývoj mimo Evropu – vlády velkých států zaujímající nacionalistické a konzervativní postoje ve vnitřní i vnější politice. Na tuto novou mobilizaci je zapotřebí náležitě reagovat, a to nejen prostřednictvím legislativních a represivních opatření, na která by již mohlo být pozdě, ale prostřednictvím přímých a rozhodných kroků řešících základní příčiny pravicové radikalizace.

2.1.9. Jak je popsáno v návrhu, některé členské státy přijaly opatření zakazující rasistické skupiny a jejich symboly, často v rámci legislativy proti trestným činům z nenávisti, nenávistným výrokům nebo proti terorismu, případně zavedly trestní sankce spojené s popíráním zločinů proti lidskosti a/nebo nacistického a fašistického období, jakož i s propagací teroristických skupin. Tento krok vede správným směrem, ale je zapotřebí učinit další opatření. Všechny země by měly vypracovat vnitrostátní reakce na násilný extremismus. Jejich přístup by měl být podpořen společnými opatřeními na úrovni EU. EHSV se zájmem očekává zprávu Komise o vnitrostátních reakcích na násilný extremismus. Vyzývá Komisi, aby úzce spolupracovala nejen s donucovacími orgány, které obvykle mají za úkol násilný extremismus sledovat, ale také s vnitrostátními orgány pro rovné zacházení, nezávislými kontrolními orgány, organizacemi občanské společnosti (včetně náboženských komunit), sociálními partnery, médii a univerzitami. EHSV je připraven k vytváření společných plánů EU pro boj proti násilnému extremismu přispět vlastními odbornými znalostmi. Tato opatření by se neměla zaměřovat pouze na viditelné a pokročilé případy násilného extremismu, nýbrž i na základní příčiny a podmínky, které k radikalizaci a k těmto činům vedly.

2.1.10. EHSV vybízí všechny členské státy, aby zvážily bezodkladnou ratifikaci úmluvy Mezinárodní organizace práce č. 190 (2019), vůbec první mezinárodní smlouvy, která jednoznačně odsuzuje veškeré formy násilí a obtěžování na pracovišti. Vztahuje se tedy i na obtěžování a diskriminaci na základě rasy, pohlaví a jakýchkoli jiných důvodů.

2.2. Nad rámec právních předpisů EU – jak lze dále bojovat proti rasismu v každodenním životě

2.2.1. EHSV vítá nové zaměření na boj proti diskriminaci ze strany donucovacích orgánů. Donucovací orgány pracují každý den ve všech evropských komunitách a mohly by být v boji proti rasismu, xenofobii a diskriminaci klíčovými aktéry. Vzdělávání a odborná příprava pracovníků však bohužel většinou nezahrnuje otázky demokracie, ochrany lidských práv a diskriminace. V některých případech se přímo u pracovníků donucovacích orgánů rozvinou rasistické, xenofobní a diskriminační postoje a nejhroší scénář nastává, když jsou napojeni na vnější skupiny propagující tyto postoje. EHSV vítá práci, kterou odvedla Agentura Evropské unie pro základní práva (FRA) a Agentura Evropské unie pro vzdělávání a výcvik v oblasti prosazování práva (CEPOL) v oblasti vytváření školicích zdrojů a nástrojů. To však nestačí. Počet potenciálních příjemců vzdělání a odborné přípravy se pohybuje v řádech stovek tisíc. Proto je nutné výrazně zintenzivnit spolupráci s vnitrostátními školicími institucemi a vyčlenit na odbornou přípravu více zdrojů na úrovni EU i na vnitrostátní úrovni. Agentury FRA a CEPOL mohou také pobízet vnitrostátní školicí instituce ke spolupráci s organizacemi občanské společnosti a univerzitami, aby bylo možné přizpůsobit náplň školení vnitrostátním specifikům.

(*) EHSV doporučuje, aby Evropská komise tento akční plán lépe provázala s evropskou digitální strategií.

2.2.2. EHSV je potěšen tím, že je Komise pevně odhodlána bojovat proti diskriminaci i nerovnostem v přístupu k zaměstnání, vzdělání, zdravotní péči a bydlení prostřednictvím politik a programů financování. Vítá tudíž akční plán v oblasti evropského pilíře sociálních práv, který předložila Komise, a doufá, že důrazně podpoří rovnost na trhu práce, a to i pro osoby menšinového rasového nebo etnického původu. Doufá rovněž, že orgány EU a členské státy dodrží sociální závazky i v obtížné hospodářské situaci způsobené pandemií COVID-19.

2.2.3. EHSV vítá záměr využít nástroj na podporu oživení *Next Generation EU*, Nástroj pro technickou podporu a souhrnný rozpočet na období 2021–2027 k podpoře sociálního začleňování, zajištění rovných příležitostí pro všechny a potírání diskriminace. V souvislosti s krizí COVID-19 a jejím nepoměrným dopadem na zranitelné osoby a příslušníky menšin vyvstala potřeba rozvíjet infrastrukturu a zajistit rovný přístup na trh práce, ke zdravotní a sociální péči, k bydlení a k vysoce kvalitním, nesegregovaným a inkluzivním službám v oblasti vzdělávání a odborné přípravy.

2.2.4. Krize COVID-19 prohloubila problémy zranitelných a menšinových skupin ve vztahu k trhu práce. Lidé menšinového původu čelí těžkostem při shánění práce, a ti, kdo práci mají, pak i při získání platu odpovídajícího jejich vzdělání a úrovni dovedností. Hospodářský dopad pandemie spolu s hromadným propouštěním a dalším zhoršováním pracovních podmínek a platů dopadá silněji na zranitelné a menšinové skupiny. EHSV se zájmem očekává akční plán evropského pilíře sociálních práv, aby bylo možné účinně řešit diskriminaci v oblasti zaměstnanosti.

2.2.5. Pandemie COVID-19 měla rovněž negativní dopad na oblast vzdělávání. Uzavření škol, k němuž docházelo v roce 2020 – a bude pravděpodobně pokračovat v roce 2021 –, narušilo vzdělávací proces, který již tak byl nedostatečně inkluzivní. I před pandemií děti a mladí lidé ze zranitelných a menšinových skupin opouštěli vzdělávání předčasně nebo se vzdělávacího procesu neúčastnili plně. Pokud se vzdělávání účastnily, byly děti menšinového původu vystaveny diskriminaci a šikaně, což návrh Evropské komise v plné míře neuznává. Školy nejsou pouze vzdělávacími institucemi, v jejich rámci a blízkosti je poskytováno několik služeb – od stravování až po sledování zdraví, zdravotní pomoc a prevenci týrání ze strany rodičů nebo komunity. Přesunutí výuky do on-line prostoru bylo nouzovým řešením. V mnoha případech to vytvořilo další překážku pro zranitelné děti a děti menšinového původu, protože jim scházela vhodná zařízení a připojení k internetu. Jakmile budou moci školy znovu otevřít, bude zapotřebí učinit přímé a rozhodné kroky s cílem zahájit doučovací výuku a poskytování služeb. EHSV se zájmem očekává komplexní strategii pro práva dítěte, kterou hodlá Komise předložit v roce 2021. Doufá, že tato strategie bude zahrnovat opatření pro potlačování rasismu a diskriminace, ale bude též propojena s politikami a zdroji, jež by mohly zmírnit negativní dopady epidemie a vzniklých narušení.

2.2.6. EHSV vítá práci sítě pro zvyšování povědomí o radikalizaci a doufá, že její činnost bude dále podporována a rozvíjena, zejména ve vztahu ke vzdělávání.

2.2.7. Pandemie COVID-19 má obrovský dopad v oblasti veřejného zdraví. Prohloubily se nerovnosti v oblasti zdraví, s nimiž se potýkají lidé menšinového rasového nebo etnického původu. EHSV vyzývá platformu pro evropskou politiku v oblasti veřejného zdraví, aby se plně zaměřila na snižování nerovností na základě rasového nebo etnického původu. EU musí vyvinout mnohem větší úsilí, aby zajistila, že všichni občané a obyvatelé EU budou mít během pandemie i po ní přístup k vysoce kvalitním zdravotnickým službám. Je nutné vyzdvihnout a podpořit snahy EU zajistit zdravotnický materiál a v pozdější fázi i přístup k vakcínám. Problém, jak ve střednědobém a dlouhodobém horizontu zajistit přístup a kvalitu pro všechny občany, zejména ty pocházející ze zranitelných a menšinových skupin, však může vyřešit pouze komplexní přehodnocení politiky EU i členských států v oblasti veřejného zdraví. To zahrnuje lepší financování služeb, rozvoj infrastruktury v oblasti veřejného zdraví ve všech regionech, zejména v chudších oblastech, rozvoj služeb základní zdravotní péče a zaměření poskytování služeb na potřeby a práva pacientů.

2.2.8. Je třeba přijmout další opatření v oblasti bydlení. Jak je uvedeno v návrhu, diskriminace na trhu s bydlením posiluje segregaci a dominovým efektem ovlivňuje možnosti vzdělávání a zaměstnání a u rodin s dětmi má významný negativní dopad na rozvoj dětí. Pandemie COVID-19 zdůraznila potřebu opatření pro zlepšení podmínek bydlení. Prevence nákazy a těžkých forem onemocnění závisí na obecných zdravotních podmínkách, také však na přístupu k vodě a hygienické infrastruktuře. Je třeba se přednostně zaměřit na problém segregovaného bydlení, zejména v chudších oblastech. Ačkoli jsou v rámci politiky soudržnosti k dispozici finanční prostředky na podporu opatření pro nesegregované bydlení a pro zajištění přístupu k inkluzivním a vysoce kvalitním základním službám, není jisté, jestli vnitrostátní a místní orgány mají zájem je získat.

2.3. Strukturální rasismus – jak bojovat proti základním příčinám problému

2.3.1. Pro kontinent bez rasismu a diskriminace má zásadní význam boj proti stereotypům a zvyšování povědomí o historii. Historické kořeny rasismu by měly být předmětem nového zájmu a nových opatření, především v oblasti vzdělávání. EHSV vítá práci Rady Evropy v oblasti historie a její výuky. Tyto nástroje však nejsou pravidelně využívány pro výuku historie v širokém měřítku. V tomto směru jsou potřebné koordinovanější a rozhodnější kroky. Měly by být vytvořeny nové vzdělávací programy a učebnice a s podporou EU organizovány školicí programy pro učitele a pedagogy. Mezioborový přístup ke společné evropské historii a dědictví by měl být propagován na sekundárním i terciárním stupni vzdělávání. Zaměření na formální i neformální vzdělávání je základním kamenem jakékoli účinné strategie proti rasismu a diskriminaci.

2.3.2. Velmi důležitou roli hraje také kreativní odvětví, protože funguje jako most mezi sociálními skupinami. Empatie a solidarita jsou hodnotami, které tvoří základ inkluzivní společnosti. EHSV proto vítá zaměření programu Kreativní Evropa a dalších programů na projekty, které usilují o odstranění překážek a podporují sociální začleňování a účast nedostatečně zastoupených a znevýhodněných skupin.

2.3.3. Je rovněž vhodné a důležité spolupracovat s novináři. EHSV podporuje snahy Komise vypracovat řadu seminářů o rasových a etnických stereotypch, na nichž se setkají novináři, organizace občanské společnosti a zástupci osob menšinového rasového nebo etnického původu. Je připraven podílet se na tomto úsilí.

2.3.4. EHSV žádá Komisi a členské státy, aby vypracovaly společnou metodiku pro shromažďování relevantních údajů, včetně údajů členěných podle etnického a rasového původu. Tato metodika by měla vycházet ze zásad, které byly stanoveny Světovou konferencí OSN proti rasismu, rasové diskriminaci, xenofobii a související nesnášenlivosti v roce 2002 a v Durbanském akčním programu – tj. je třeba shromažďovat ve statistikách obyvatelstva rozčleněné údaje s výslovným souhlasem respondentů, a to na základě jejich sebeidentifikace a v souladu s normami v oblasti lidských práv na ochranu soukromí. EHSV se domnívá, že práce, kterou v oblasti shromažďování údajů vykonává Agentura pro základní práva, nepostačuje a že je třeba vyvíjet podobné úsilí i na úrovni členských států.

2.3.5. Upozorňuje na to, že z hlediska podpory mezikulturní tolerance hrají důležitou roli osvědčené postupy týkající se spolupráce s místní úrovní (městy) a s městskými částmi či komunitami, v nichž je strukturální rasismus součástí každodenního soukromého a pracovního života.

2.4. Rámec pro plnění cílů: maximálně využít potenciálu nástrojů EU

2.4.1. EHSV se připojuje ke Komisi a vyzývá všechny členské státy, aby vypracovaly a přijaly národní akční plány proti rasismu a rasové diskriminaci. Pouze asi polovina členských států takové plány má, což dokládá, že vlády členských států vykazují různou míru zájmu a odhodlání⁽⁵⁾. EHSV se zájmem očekává určení společných hlavních zásad pro národní akční plány, jež má být provedeno v roce 2021, a je připraven k této činnosti přispět. Oblasti politiky zdůrazněné v současném akčním plánu (právní předpisy proti diskriminaci a úloha orgánů pro rovné zacházení; nenávistné výroky a trestné činy z nenávislosti; nezákonné profilování ze strany donucovacích orgánů; rizika, která představují nové technologie; stereotypy a povědomí o historii; rovný přístup ke vzdělání, zaměstnání, zdravotní péči, bydlení; zohledňování otázek rovnosti na vnitrostátní úrovni; zapojení regionální a místní úrovně; financování boje proti rasismu; sběr údajů, dialog s občanskou společností) jsou dobře strukturované a komplexní. Zvláštní otázkou je, jak přesvědčit všechny členské státy EU, aby se do tohoto úsilí zapojily a zajistily aktivní spolupráci různých orgánů, institucí a organizací na vnitrostátní úrovni.

2.4.2. EHSV doufá, že budou dále posílena opatření přijímaná obchodními organizacemi a jednotlivými podniky s cílem vytvořit a udržovat inkluzivní pracovní prostředí pro zaměstnance bez ohledu na pohlaví, rasový nebo etnický původ, náboženské vyznání, věk, zdravotní postižení nebo sexuální orientaci⁽⁶⁾. Inkluzivní pracovní prostředí by také mělo zahrnovat skutečný sociální dialog a výrazné zastoupení zaměstnanců. EHSV se zájmem očekává měsíc Evropských chart diverzity v květnu 2021 a spuštění souboru on-line nástrojů, který podnikům pomůže posoudit jejich vnitřní diverzitu a strategie diverzity.

⁽⁵⁾ Podle zprávy agentury FRA z roku 2020 (červen 2020, FRA) mělo v roce 2019 plány proti rasismu, rasové/etnické diskriminaci a související nesnášenlivosti patnáct členských států: Belgie, Česká republika, Finsko, Francie, Chorvatsko, Irsko, Itálie, Litva, Německo, Nizozemsko, Portugalsko, Slovensko, Španělsko a Švédsko. Spojené království takový plán mělo, dne 1. ledna 2021 však z EU vystoupilo.

⁽⁶⁾ Podle návrhu v současné době existují charty diverzity ve 24 členských státech s více než 12 000 signatáři (společnostmi, veřejnými institucemi, nevládními organizacemi, univerzitami, odborovými svazy) a s celkem více než 16 miliony zaměstnanců.

2.4.3. EHSV plně podporuje snahy Komise zajistit, aby boj proti diskriminaci na základě konkrétních důvodů a jejich propojení s jinými důvody diskriminace, jako je pohlaví, zdravotní postižení, věk, náboženské vyznání nebo sexuální orientace, byl součástí všech politik, právních předpisů a programů financování EU.

2.4.4. Zdá se, že jsou opatření k boji proti rasismu a diskriminaci velkoryse financována. Jsou na ně vyčleňovány prostředky z víceletého finančního rámce (VFR), nového programu Občané, rovnost, práva a hodnoty, programu Horizont Evropa a nového Nástroje pro oživení a odolnost. Podle obecného hodnocení dosavadních kroků mají vlády členských států zjevně jen malý zájem o to získat přístup k různým zdrojům a podílet se na potírání rasismu a diskriminace. EHSV je toho názoru, že samotné vyčlenění rozpočtových prostředků nestačí a měl by být zaveden systém pobídek. Hlavním důvodem malého zájmu by mohla být citlivá politická povaha takových opatření a politická mobilizace radikálních představitelů, organizací a skupin proti těmto opatřením.

2.4.5. Prioritou je také boj proti rasismu a diskriminaci v rámci vnější politiky, zejména ve světě, který byl těžce zasažen pandemií COVID-19. EHSV doufá, že hodnoty boje proti rasismu, nediskriminace a rovnosti budou plně podpořeny prostřednictvím nástroje pro sousedství a rozvojem a mezinárodní spolupráci v součinnosti s vládami, organizacemi občanské společnosti a sociálními partnery z partnerských zemí⁽⁷⁾.

2.5. Pozitivní činnost ze strany EU: naslouchat a jednat

2.5.1. Demokratická účast a zastoupení skupin ohrožených marginalizací, jako jsou osoby menšinového rasového nebo etnického původu, jsou ve většině Evropy stále nedostatečné. Proto EHSV vítá záměr Komise spolupracovat s evropskými politickými stranami, Evropskou sítí pro spolupráci v oblasti voleb a občanskou společností s cílem zlepšit účast v rámci Akčního plánu pro evropskou demokracii. EHSV je připraven k těmto činnostem přispět a poskytnout vlastní perspektivu a odborné znalosti. Jednou z priorit by mělo být odstranění právních a administrativních problémů, překážek v přístupu a institucionálních obtíží, jimž čelí lidé, kteří mají zájem podílet se na politice na všech úrovních. Další prioritou by měla být spolupráce se stranami a vybízení stran k tomu, aby si vytvořily rozmanitější a inkluzivnější voličskou základnu a podporovaly představitele a kandidáty z menšinových nebo zranitelných skupin.

2.5.2. EHSV vítá, že má Komise v úmyslu pravidelně se setkávat s organizacemi občanské společnosti a sociálními partnery činnými v boji proti rasismu na evropské, vnitrostátní a místní úrovni, aby zhodnotila pokrok v boji proti rasismu. EHSV je připraven podílet se na tomto dialogu. Je důležité zapojit do tohoto procesu také náboženské představitele.

2.5.3. EHSV je potěšen tím, že Komise hodlá jmenovat koordinátora pro boj proti rasismu. Tento koordinátor bude spolupracovat s členskými státy, Evropským parlamentem, organizacemi občanské společnosti, sociálními partnery a akademickou obcí s cílem posílit politickou reakci v oblasti boje proti rasismu.

2.5.4. EHSV se zájmem očekává plánovaný summit Komise proti rasismu. Summit se bude konat ve stejnou dobu jako Mezinárodní den za odstranění rasové diskriminace dne 21. března 2021 a tento den bude každoročně Komisí připomínán.

2.5.5. EHSV vítá, že se Komise snaží podporovat rozmanitost a zajistit nediskriminační a inkluzivní pracoviště pro všechny osoby bez ohledu na jejich rasový či etnický původ nebo barvu pleti. Jedná se o velmi dobrý standard pro postupy ostatních orgánů EU.

V Bruselu dne 27. dubna 2021.

Předsedkyně
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Christa SCHWENG

(7) Úř. věst. C 110, 22.3.2019, s. 163.